

บทที่ 1

บทนำ

สภาพการณ์และปัญหา

ยาเสพติดมีการแพร่ระบาดในประเทศไทยมานานจนกลายเป็นปัญหาสังคมที่รัฐต้องระงับไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520 - 2524) เป็นต้นมา ถึงแนวทางป้องกันแก้ไข กลุ่มเป้าหมายใหญ่ของการค้ายาเสพติด คือ กลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งมักจะเป็นกลุ่มที่อยู่ในครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม มีสภาพความไม่มั่นคงทางสังคมและจิตใจ

ในนโยบายการพัฒนาสังคมที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2520 : 312) ระบุว่าผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทยถึงประมาณ 600,000 คน โดยเป็นเยาวชนอายุ 16 - 24 ปี ถึงร้อยละ 60 - 70 ส่วนใหญ่เป็นการติดยาเฮโรอีน และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2525 : 313) ระบุถึงการเจ็บป่วยของเยาวชนที่ติดยาเสพติด มีอัตราสูงถึงร้อยละ 54 - 58 ของเยาวชนที่เจ็บป่วยด้วยโรคร้ายแรงทั้งหมด

รัฐบาลและฝ่ายนิติบัญญัติได้มีการปรับแก้เปลี่ยนแปลงกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหามาเป็นระยะ ๆ ซึ่งกลุ่มผู้ผลิต ผู้ค้า และผู้เสพ ก็ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงชนิดและลักษณะของยาเสพติด ไปตามยุคสมัยเพื่อหลีกเลี่ยงกฎหมายที่เกิดขึ้น อีกทั้งยังได้เปลี่ยนรูปแบบการผลิต การจำหน่าย และการเสพให้สามารถแพร่ระบาดเข้าสู่กลุ่มเป้าหมายได้อย่างรวดเร็ว ในช่วงระยะเวลากว่า 10 ปีมาได้กำเนิดยาเสพติดชนิดใหม่ขึ้นมาอีกในรูปของสารแอมเฟตามีน ซึ่งในระยะเริ่มแรกนิยมใช้ในกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่ต้องตรากตรำทำงานหนัก เช่น กลุ่มเกษตรกรชาวไร่ ชาวดาน และแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วในพวกรักเล่นดนตรี สารเสพติดชนิดนี้แต่เดิมมีชื่อเรียกในกลุ่มผู้ใช้ว่า "ขาม้า" โดยมีความเชื่อในสรรพคุณว่าสามารถใช้เป็นยากระตุ้นช่วยให้ร่างกายสามารถทำงานได้มากกว่าปกติเพื่อประโยชน์ในด้านรายได้ ซึ่งจะสังเกตเห็นได้ว่าขาม้าในช่วงแรกนี้ไม่มีอันตรายร้ายแรงมากนัก ยังไม่มีการผสมอนุพันธ์ของยาเสพติดบางชนิดลงไป และกระทรวงสาธารณสุขก็จัดให้ขาม้าเป็นพวกสารกระตุ้น คือ เป็นวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ด้วยเหตุนี้บทกำหนดโทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษจึงค่อนข้างต่ำ ทำให้การแพร่ระบาดของขาม้าเป็นไปได้โดยสะดวกและรวดเร็ว ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายได้เปลี่ยนรูปแบบการผลิตและวิธีการจำหน่าย รวมทั้งเพิ่มกลุ่มเป้าหมายในตัวผู้เสพ ทำให้สามารถหารายได้จากขาม้าเป็นเงินจำนวนมากมหาศาล ด้านผู้เสภกั้ไม่ได้ถูกมองอย่างจริงจังจากสังคมด้วย เพราะว่าเป็นขณะนั้นสังคมยังไม่ตีความกล่าวร้ายผู้เสภขาม้ามากนัก

การแพร่ระบาดของขาม้าเป็นปัญหาของสังคมเมือง หรือสังคมอุตสาหกรรม พื้นที่
การแพร่ระบาดมีลักษณะชัดเจนและแตกต่างจากการแพร่ระบาดของยาเสพติดชนิดอื่น ๆ โดยที่
พื้นที่การแพร่ระบาด 3 กลุ่ม คือ กลุ่มจังหวัดที่ถือเป็นแหล่งหรือคั่นตอของการผลิตอุตสาหกรรมที่
สำคัญ อันได้แก่ กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ ปทุมธานี ชลบุรี และเชียงใหม่ กลุ่มที่สองจัดเป็น
ชุมทางของการคมนาคมที่กระจายไปสู่ชุมชนในภูมิภาคต่าง ๆ เช่น นครสวรรค์ นครราชสีมา
ขอนแก่น กลุ่มที่สามจังหวัดที่ยังไม่สามารถระบุลักษณะได้ชัดเจน เช่น นครปฐม สุพรรณบุรี
กาญจนบุรี ร้อยเอ็ด (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2535 - 2539 : 36)

สำหรับการแพร่ระบาดของขาม้าในช่วง 4 - 5 ปีหลังนี้ ได้ทวีความรุนแรงขึ้นเป็น
อย่างสูงในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เป็นกลุ่มทวีพหุกรรมมูลอันเป็นความหวังของประเทศชาติ
พฤติกรรมกระเสพขาม้าในลักษณะยาเสพติดของนักเรียนนักศึกษาตามสถานศึกษาต่าง ๆ ปรากฏทั้ง
ในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด โดยวิหัลลวงแสงให้คนที่ยังไม่คิดทดลองยาเสพติดชนิดใด
ครั้งแรก ๆ จะยอมให้เด็กวัยรุ่นเสพโดยไม่คิดมูลค่า ต่อเมื่อคิดแล้วจึงจะขายให้ในราคาแพง วิธีการ
นี้ทำให้ตลาดค้ายาเสพติดกว้างขวางขึ้น มีปรากฏตามแหล่งข่าวสารทางสื่อมวลชนอย่างต่อเนื่อง
โดยกลุ่มผู้ผลิตได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบ สีสัน กลิ่น และรสชาติให้เป็นที่ดึงดูดจิตใจกลุ่มลูกค้า ทาง
ด้านผู้ค้าก็ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการค้าโดยทำการค้าในรูปของขบวนการในสถานศึกษา โดยผู้ค้าได้
วางสายตัวกลางให้นักเรียนในสถานศึกษาต่าง ๆ เป็นตัวแทนในการจำหน่ายอีกทอดหนึ่ง โดยจะ
จ่ายค่าตอบแทนให้เป็นเปอร์เซ็นต์ หากขายไหนติดยากก็จะจ่ายให้เป็นขานแทนค่าเปอร์เซ็นต์ วิธีการที่
ทำให้เยาวชนในสถานศึกษาเหล่านี้เริ่มเสพขาม้าหลายวิธี เช่น นำขาม้ามาเสพร่วมกับน้ำอัดลมทำให้
เกิดพฤติกรรมทางเพศสัมพันธ์จนเป็นแพ้นของการเสพขาม้าในสถานศึกษา (วิชัย ชัยจิตวนิช
ชกุล, 2538 : 7) จากข้อมูลของกลุ่มผู้ใช้ขาม้าที่สำคัญตลอดจนแนวโน้มที่บังเกิดขึ้นระหว่างปี
พ.ศ.2533-2536 สรุปแนวโน้มที่สำคัญและน่าเป็นห่วง คือ กลุ่มที่กำลังศึกษาเล่าเรียนใช้ขาม้าเพิ่มขึ้น
อย่างชัดเจนโดยเฉพาะ ในปี พ.ศ.2535-2536 โดยในปี พ.ศ.2535 มีกลุ่มที่กำลังศึกษาเล่าเรียนใช้ขาม้า
ร้อยละ 7.09 และเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 15.89 ในปี พ.ศ.2536 (ศุภา วงศ์ไชย และคณะ,
2538 : 23) จากการเปิดเผยของเด็กคนหนึ่งที่เรียนอยู่ที่วิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งในตัวเมืองลพบุรี
เป็นเด็กที่เสพขาม้าเป็นเวลา 2 ปี และกำลังเข้ารับการรักษาตัวเพื่อที่จะหนีจากยาเสพติดจำพวกนี้แล้ว
ให้ฟังว่า ในการเสพขาม้าครั้งแรก คนจะมีอาการใจสั่นนอนไม่หลับ พอทดลองเป็นครั้งที่สองจะมี
อาการกระตุบกระชวยอารมณ์ดี มีความขยัน จะเกิดความสุข ซึ่งในการเสพแต่ละครั้งฤทธิ์ของขาม้า
จะอยู่ได้นานเป็นวัน ๆ พอขาม้าหมดฤทธิ์แล้วจะมีอาการอ่อนเพลียอยากเสพอีก หงุดหงิด ใครสกิดไม่
ได้ แต่ถ้าเสพเข้าไปแล้วกำลังวังชาจะกลับเพิ่มขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง และจะมีอารมณ์ดีขึ้น (วารินทร์
พรหมคุณ, 2538 : 19)

นายอุตร คันดิสุนทร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ในสมัยรัฐบาล นายบรรหาร ศิลปอาชา ได้เปิดเผยว่าสาเหตุที่มีการแพร่กระจายของยาเสพติดอย่างรวดเร็วเนื่องจากเจ้าหน้าที่ของรัฐมีส่วนร่วมรู้เห็นและรับผลประโยชน์จากคนที่นำยาไปขายให้กับกลุ่มเยาวชน (นสพ.เดลินิวส์, 3 พ.ค.2538 : 3)

จากปมปัญหา “ยาเสพติด” เป็นปัญหาใหญ่ของสถานศึกษาโดยเฉพาะในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา เพราะมีการแพร่ระบาดอย่างหนักทั้งเฮโรอีน กัญชา และยาบ้า จนเป็นเหตุให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องหาวิธีการป้องกันและแก้ไข กรมสามัญศึกษาได้จัดทำแผนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดขึ้นมา โดยมองสภาพปัญหาว่า ในปัจจุบันแนวโน้มการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมที่เริ่มมีเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่มาจากเพื่อนชักชวนนำไปสู่การเสพยาเสพติดและอบายภคคลองเพื่อสร้างการยอมรับในกลุ่มเพื่อนฝูง ความไม่รู้ถึงผลร้ายของยาเสพติด ความกดดันจากสภาพครอบครัว ฯลฯ (อินเนท ซูบำรุง, 2538 : 60-61) นอกจากนี้ยาเสพติดยังสามารถหาซื้อได้ง่ายด้วย โดยเฉพาะสาเหตุจากการชักชวนของเพื่อนและความต้องการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนด้วยกันนั้น ทำให้เครือข่ายการระบาดของยาเสพติดในกลุ่มเยาวชนนักเรียนเป็นไปอย่างรวดเร็ว ประกอบด้วยยาเสพติดหาซื้อได้ง่ายจึงทำให้เป็นปัญหาต่อการป้องกันแก้ไขการติดยาเสพติดของนักเรียน (นสพ.ไทยโพสต์เนลเชียล, 5 ก.ย.2538 : 25)

ผลกระทบของการใช้ยาบ้ามีผลทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมีผลเกี่ยวพันกันยากที่จะแยกออกจากกันได้อย่างเด็ดขาด แต่ถึงกระนั้นการป้องกันและปราบปรามยาบ้าก็ยังไม่ปรากฏมาตรการใดที่เข้มงวดกวาดขันออกมาเพื่อการปฏิบัติ ดังจะเห็นได้ในช่วงก่อนปี พ.ศ.2530 - 2533 ไม่ปรากฏแผนงานโครงการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามยาบ้าโดยตรง ผู้รับผิดชอบไม่ได้ให้ความสนใจอย่างจริงจังในกรณีแก้ไขปัญหายาบ้าในช่วงเวลาดังกล่าว อาจจะเป็นด้วยเนื้อเพราะว่าสารแอมเฟตตามีนยังมีปัญหาด้านการติดยา ลอดจกนการให้อำนาจเจ้าพนักงานในการป้องกันและปราบปรามในกฎหมายหลายฉบับ ทำให้ความพยายามในการป้องกันและปราบปรามไม่สามารถทำได้เต็มที่ และช่วงก่อนปี พ.ศ.2530 แม้ว่าจะมีข่าวการจับกุมยาบ้าอยู่บ้าง แต่ก็ไม่มีคดีร้ายแรงสะเทือนขวัญก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงพอที่จะก่อให้เกิดมาตรการปราบปรามป้องกันอย่างจริงจัง กรณีรอบรรทุกแก่สระเบิดที่ถนนพชรบุรีตัดใหม่นับเป็นจุดพลิกผันนำไปสู่การทบทวนมาตรการในการป้องกันและปราบปรามยาบ้าจนมีการผลักดันให้มีมาตรการป้องกันปราบปราม และนำบัตรรักษาผู้ติดยาขึ้นในแผนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2535 - 2539 (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2535 : 36) โดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานกษตรัฐมนตรี ได้กล่าวไว้ในแผนป้องกันและ

ปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2535 - 2539 บทที่ 5 เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และนโยบาย ในการดำเนินงาน ข้อที่ 3.1.3 ทำลายขบวนการผลิตยาเสพติดทุกชนิดอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นหนักการทำลายขบวนการผลิตกลุ่มยาแอมเฟตามีน และเฮโรอีนเป็นอันดับแรก และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2540 : 60) ได้บรรจุไว้ในแผนส่วนที่ 3 การพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมให้สนับสนุนการพัฒนาคน โดยกล่าวไว้ในบทที่ 3 การพัฒนาระบบความมั่นคงทางสังคมในข้อที่ 3 การป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดเพื่อเสริมสร้างความสงบสุข โดยได้กล่าวเกี่ยวกับการเสพติดไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดและยาเสพติด โดยภาครัฐเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองและป้องกันตนเองได้มากขึ้น
2. ส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน ทั้งในและนอกระบบโรงเรียน ตลอดจนกลุ่มผู้ใช้แรงงานโดยเน้นการมีส่วนร่วม ของกลุ่มเป้าหมายควบคุมการจับกุมและดำเนินการตามกฎหมายต่อผู้กระทำผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ผลิตและผู้จำหน่ายอย่างจริงจังและต่อเนื่อง
3. พัฒนาระบบการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดใน 3 ระบบ คือ ระบบสมัครใจ ระบบต้องโทษและระบบบังคับบำบัด อย่างมีคุณภาพและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ในการป้องกันการติดยาเสพติดซ้ำ
4. ใช้สื่อสารณะทุกรูปแบบในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจกับประชาชนในการร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด อุบัติเหตุ การทารุณกรรมเด็กและสตรี และปัญหาสังคมอื่น ๆ
5. พิจารณาปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอย่างเป็นระบบเพื่อให้มีมาตรการที่เหมาะสมและสามารถปราบปรามการผลิตและจำหน่ายยาเสพติดให้เป็นผลอย่างจริงจัง

ด้วยมาตรการป้องกัน แก้ไข และปราบปรามการแพร่กระจายของยาบ้าที่เข้มแข็งขึ้น น่าจะเป็นที่หวังว่าจำนวนผู้ติดยาเสพติดซึ่งส่วนใหญ่ ได้แก่ เด็กและเยาวชนโดยเฉพาะในสถานศึกษาน่าจะลดลง เนื่องจากตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา อัตราส่วนการติดยาบ้าของนักเรียนเพิ่มสูงขึ้นมาก (ดูตารางที่ 1.1 - 1.3) ซึ่งนั่นหมายความว่าบุคคลซึ่งกำลังจะเติบโตไปเป็นทรัพยากรบุคคลที่ทรงคุณค่าในการบริหารประเทศชาติถูกบั่นทอนคุณภาพลงอย่างน่าตกใจ

ตารางที่ 1.1

สถิณัฒนักรวมตามัฒนักรวมที่สถิณัฒนักรวมดาวเศทคค - ยามั (30 ค.ศ. 2538)

	เศโรอึน	กัฏฐา	ยามั	ดาวระเศษ	นุหร - สุรา
นักรวมชาย	94	634	1,613	1,812	17,636
นักรวมหญง	6	32	162	129	368
รวมชาย-หญง	100	666	1,775	1,941	18,004
รวม			22,486		

ที่มา : นักรวมสถิณัฒนักรวม, 9 ค.ศ. 2538 : 12.

ตารางที่ 1.2

เปรียบเทียบนักรวมสถิณัฒนักรวม - ดาวเศทคคทุกษนค

	ปี 2537	ปี 2538
ยามั	847	1,175 (เพิ่มข้ัน 928 คน)
ดาวเศทคคทุกษนค	17,134	22,486 (เพิ่มข้ัน 5,352 คน)

ที่มา : นักรวมสถิณัฒนักรวม, 9 ค.ศ. 2538 : 12

ตารางที่ 1.3

นักเรียนที่คิดยานศพคิดทั่วประเทศในปีการศึกษา 2537

แยกเป็นตารางเพศลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

ประเภท	จำนวน
บุหรีและอื่น ๆ	14,327 คน
सारระเทศ	1,435 คน
ยมี	847 คน
กัญชา	441 คน
เฮโรอีน	66 คน
รวม	17,134 คน

(ข้อมูลจากกลุ่มส่งเสริมมาตรฐานการศึกษา กองการมัธยมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ)

ที่มา : หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์แนมซี่ล, 5 ก.ย.2538 : 25.

กรมสามัญศึกษาได้มีการรณรงค์เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายานศพคิดภายในโรงเรียนมาโดยตลอด ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ระยะที่ 5 จนถึงปัจจุบัน (หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์แนมซี่ล , 5 กันยายน 2538 : 25) โดยได้ดำเนินการประสานรับกับแผนป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ในการนำนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยให้สถานศึกษาในสังกัด ได้ดำเนินการตามมาตรการ ดังนี้

มาตรการ (ระดับกรม)

1. ให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งจัดทำแผน/โครงการป้องกันการใช้สารเสพติดเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง
2. ให้ความรู้แก่ครูอาจารย์ เพื่อเป็นแนววิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหายานศพคิดภายในโรงเรียน
3. จัดระบบกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนพัฒนาการรับรู้ ความเชื่อ เจตคติและความสามารถในการป้องกันสารเสพติด
4. เสริมสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา ให้สะอาดเรียบร้อย รมรื่น สวยงาม และน่าอยู่ พร้อมทั้งจัดสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้นักเรียนใช้เวลาสำหรับนันทนาการ
5. ให้สถานศึกษาร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหายานศพคิด เช่น สำนักงาน ปปส. กระทรวงสาธารณสุข สภาสังคมสงเคราะห์ และภาคเอกชน ร่วมจัดให้มีการรณรงค์ป้องกันปัญหายานศพคิด

6. ผลิเอกสารคู่มือการป้องกันยาเสพติดภายในสถานศึกษาในสังกัดทุกแห่ง เพื่อป้องกันปัญหาเสพติดแก่นักเรียน

มาตรการ (ระดับสถานศึกษา)

1. การดำเนินงานกิจกรรมกลุ่มเพื่อนเพื่อเพื่อนเพื่อให้เยาวชนนักเรียนได้มีความรู้เกี่ยวกับคุณค่าของชีวิต หลีกเลียงและป้องกันตนเองให้พ้นจากสารเสพติด มีทัศนคติต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และทำงานร่วมกันในการต่อต้านยาเสพติด โดยเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 ได้รับการสนับสนุนจากสภาสังคมสงเคราะห์ ปัจจุบันมีเครือข่ายในโรงเรียนมัธยมศึกษา (ส่วนกลาง) จำนวน 54 โรงเรียน และจะดำเนินการขยายเครือข่ายต่อไปให้กว้างขวาง

2. ดำเนินการตามโครงการเพื่อนเพื่อเพื่อน การดำเนินงานจะนำปัญหาทั้งหมดที่ ยาเสพติดและการค้าประเวณีรวมอยู่ด้วย โดยนำผลวิจัยของหน่วยศึกษานิเทศก์ ร่วมกับสภาการศึกษาไทย มาเป็นข้อมูลในการผลิตสื่อ โดยการใช้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนเป็นแนวทางปฏิบัติ ปัจจุบันมีนักเรียนแกนนำโครงการนี้ประมาณ 50,000 คน ทั่วประเทศ

3. โครงการสถาบันผู้ปกครองและครอบครัว โดยการส่งสารจากอธิบดีกรมสามัญศึกษาถึงผู้ปกครองภายใต้แนวความคิด "ขอเวลาให้กับลูกบ้าง" ซึ่งได้ดำเนินการภายในปี 2538 และ 2539

4. โครงการรณรงค์ป้องกันยาเสพติด โดยความร่วมมือกับสำนักงาน ป.ป.ส. บริษัท โกลด์ (ประเทศไทย) จำกัด เพื่อให้สถานศึกษารณรงค์การให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด หาเทคนิควิธีการใหม่ ๆ ในการจัดกิจกรรมเพื่อต่อต้านยาเสพติด และการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

5. จัดโครงการพัฒนาการกีฬาและสุขภาพอนามัย โดยสนับสนุนงบประมาณด้านอาคารศูนย์กีฬา สระว่ายน้ำ ลู่วิ่งมาตรฐาน เพื่อให้นักเรียนสนใจใช้เวลาว่างในการเล่นกีฬา เพื่อสร้างภูมิป้องกันยาเสพติดแก่นักเรียน

6. จัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ จัดทำป้ายนิเทศ ถ้าขวัญยาเสพติด เคนรณรงค์เพื่อต่อต้านยาเสพติด ประกวดภาพศิลปะบนกำแพงเกี่ยวกับยาเสพติด

7. เน้นให้สถานศึกษาได้ดำเนินการดังนี้ จัดตั้งสายลับนักเรียนเพื่อเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของขมขี้ และสารระเหย อบรมอาสาสมัครต่อต้านยาเสพติดในสถานศึกษา จัดแบ่งกลุ่มนักเรียนที่ติดยาเสพติดเพื่อสะดวกในการควบคุมและแก้ไขนักเรียนให้พ้นจากการติดยาเสพติด จัดบริการแนะแนวให้คำปรึกษาแนะนำแก่นักเรียนผู้ติดยาเสพติด โดยประสานงานกับครู พยาบาล ในการหาทางช่วยเหลือนักเรียน เพื่อการบำบัดรักษานักเรียนผู้ติดยาเสพติด จัดกิจกรรมอยู่ค่ายบำเพ็ญรักษาโดยประสานงานกับสาธารณสุขจังหวัด อำเภอ จัดครู-อาจารย์เป็นเวรยามตามจุดต่าง ๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อป้องกันไม่ให้นักเรียนมั่วสุ่มใช้ยาเสพติด อำนวยความสะดวกแก่นักเรียนผู้ติดยาเสพติดที่ต้องย้ายสถานศึกษา

8. สร้างเครือข่ายชุมชนในการป้องกันยาเสพติด โดยให้สถานศึกษาให้การสนับสนุนและขอความร่วมมือในการป้องกันปัญหาเสพติดกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และชุมชนใกล้เคียง

9. ติดต่อขอความร่วมมือกับผู้ปกครองนักเรียนที่ติดยาเสพติดอย่างใกล้ชิด

มาตรการป้องกัน แก้ไขปัญหาตั้งแต่ระดับชาติลงมาจนถึงระดับโรงเรียน ล้วนมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เด็กนักเรียน นักศึกษาปลอดภัยจากการติดยาได้อย่างได้ผล ซึ่งจากมาตรการต่าง ๆ ที่กำหนดจากระดับกรมและระดับสถานศึกษาให้ดำเนินการต่อเนื่องติดต่อกันมาหลายปี น่าจะสามารถสร้างความรู้ ความเชื่อและความสามารถในการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนได้ไม่มากนัก

นอกจากนั้น ในส่วนของกระทรวงระดับชาติ องค์การทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปราบปรามยาเสพติดโดยตรง หรือองค์กรทางสังคม ล้วนให้ความสำคัญและเรียกร้องศักยภาพในการเลี้ยงดูเด็กในครอบครัวให้ทำหน้าที่สร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็ก โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่า การดูแลเอาใจใส่ลูกอย่างดี การให้ความรัก ความเข้าใจ จะเป็นเกราะป้องกันภัยจากยาเสพติดให้ลูกได้ ผู้วิจัยซึ่งมีอาชีพที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่กระทำผิดและมองเห็นความสำคัญของการป้องกันตนเองจากกระบวนการขายยาเหล่านั้นอย่างได้ผล แทนการต้องเข้าไปปรับโทษทัณฑ์ในเรือนจำ จึงสนใจจะศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ทั้งด้านครอบครัว จิตใจ และสิ่งแวดล้อมที่น่าจะทำให้เด็กเหล่านั้นสามารถป้องกันตนเองจากการเสพยาบ้า จึงตัดสินใจทำวิจัยเรื่องนี้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน การคบหาสมาคมและการเสริมแรงที่มีผลต่อพฤติกรรมการเสพยาบ้าของเด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ระหว่างเด็กที่เสพยาบ้ากับเด็กที่ไม่เสพยาบ้า

สมมติฐานของการศึกษา

- สมมติฐานที่ 1 นักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนต่างกันมีพฤติกรรมการเสพยาบ้าต่างกัน
- สมมติฐานที่ 2 นักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลต่างกันมีพฤติกรรมการเสพยาบ้าต่างกัน

- สมมุติฐานที่ 3 นักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตต่างกันมีพฤติกรรมการเสพยาบ้าต่างกัน
- สมมุติฐานที่ 4 นักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองเร็วต่างกันมีพฤติกรรมการเสพยาบ้าต่างกัน
- สมมุติฐานที่ 5 นักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบควบคุมต่างกันมีพฤติกรรมการเสพยาบ้าต่างกัน
- สมมุติฐานที่ 6 นักเรียนที่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่างกันมีพฤติกรรมการเสพยาบ้าต่างกัน
- สมมุติฐานที่ 7 นักเรียนที่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มที่เสพยาบ้าต่างกันมีพฤติกรรมการเสพยาบ้าต่างกัน
- สมมุติฐานที่ 8 นักเรียนที่มีการยอมรับผลเสียเกี่ยวกับพฤติกรรมการเสพยาบ้าต่างกันมีพฤติกรรมการเสพยาบ้าต่างกัน
- สมมุติฐานที่ 9 นักเรียนที่มีความรู้เกี่ยวกับบทกำหนดโทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษต่างกันมีพฤติกรรมการเสพยาบ้าต่างกัน
- สมมุติฐานที่ 10 นักเรียนที่มีความสัมพันธ์กับบุคคลที่มีพฤติกรรมการพบเห็นและเกี่ยวข้องกับการเสพยาเสพติดต่างกันมีพฤติกรรมการเสพยาบ้าต่างกัน
- สมมุติฐานที่ 11 นักเรียนที่มีทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด ภัยหรือผลร้ายของยาบ้าต่างกันมีพฤติกรรมการเสพยาบ้าต่างกัน
- สมมุติฐานที่ 12 นักเรียนที่มีทัศนคติต่อการเสพยาบ้าต่างกันมีพฤติกรรมการเสพยาบ้าต่างกัน
- สมมุติฐานที่ 13 เพศชายและเพศหญิงมีพฤติกรรมการเสพยาบ้าต่างกัน
- สมมุติฐานที่ 14 การได้รับค่าใช้จ่ายต่างกันมีพฤติกรรมการเสพยาบ้าต่างกัน
- สมมุติฐานที่ 15 ความสัมพันธ์ในครอบครัวที่แตกต่างกันส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมการเสพยาบ้าต่างกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมในอันที่จะป้องกันการเสพยาบ้าของวัยรุ่นซึ่งจะเป็นทรัพยากรบุคคลที่เป็นความหวังของประเทศไทยในอนาคต โดยจะมีประโยชน์ดังนี้
1. ได้รู้ถึงพฤติกรรมป้องกันการป้องกันตนเองจากการเสพยาบ้าของนักเรียน
  2. ได้รู้ถึงรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม การเสริมแรงและการคบเพื่อน ทัศนคติต่อการป้องกันการเสพยาบ้า ที่จะส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการเสพยาบ้า
  3. เป็นแนวทางสำหรับภาครัฐและเอกชนในการป้องกันแก้ไขปัญหาของเยาวชนในการป้องกันพฤติกรรมการเสพยาเสพติดให้โทษ

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาค้างนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่ความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันการเสพยาสูบของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2541 ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดชลบุรี 9 อำเภอ กับอีก 1 กิ่งอำเภอ จำนวนโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี 65 โรงเรียน และโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดชลบุรี 33 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียน 37,508 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

พฤติกรรมงดการเสพยาสูบ หมายถึง การที่นักเรียนมีพฤติกรรมในระดับต่าง ๆ เกี่ยวกับการเสพยาสูบตั้งแต่ การ ไม่เคยเสพ เคยลองแต่ ไม่เสพยาสูบ และเคยเสพยาสูบ

ยาสูบ หมายถึง ยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ซึ่งมีสารเคมีเฟตรมีนเป็นอนุพันธ์สารเสพติดที่เป็นองค์ประกอบส่วนผสมอยู่ โดยมีหน่วยนับ ดังนี้

- 1 ขา หมายถึง ยาสูบ จำนวน 1 ใน 4 มัด
- 1 คอก หมายถึง ยาสูบ จำนวน 200 มัด

การอบรมเลี้ยงดูบุตร หมายถึง การรายงานของนักเรียนว่าได้รับการปฏิบัติจากบิดามารดา หรือผู้ปกครองในลักษณะต่าง ๆ การวิจัยนี้ได้แบ่งการปฏิบัติดังกล่าวเป็น 5 แบบดังนี้

- การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การรายงานของนักเรียนว่าได้รับการปฏิบัติจากผู้เลี้ยงดู คือ มารดาบิดาหรือผู้ปกครอง ในลักษณะที่แสดงความรักใคร่เอาใจใส่ในทุกข์สุขของลูก

- การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ หมายถึง การรายงานของนักเรียนถึงการที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองให้คำอธิบายประกอบการสนับสนุนและห้ามปรามเด็กในการทำกิจกรรมต่างๆ และมีความสม่ำเสมอและเหมาะสมในการให้รางวัลหรือลงโทษ

- การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึง การรายงานของนักเรียนว่ามารดาบิดาหรือผู้ปกครองออกคำสั่งให้เด็กปฏิบัติตาม และคอยควบคุมพฤติกรรมของเด็ก โดยไม่ปล่อยให้ลูกเป็นอิสระ

- การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย หมายถึง การรายงานของนักเรียนถึงวิธีลงโทษของมารดาบิดาหรือผู้ปกครอง เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งอาจจะใช้การลงโทษด้วยการ เข้มขู่ ทูบ ตี ให้เจ็บกาย หรือลงโทษทางจิต ด้วยการดูว่า แสดงอาการไม่พอใจ ทำเป็นเมินเฉยแสดงอาการ ไม่สนใจ ดัดนิสัยบางอย่าง

- การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองเร็ว หมายถึง การรายงานของนักเรียนถึงการที่มารดาบิดาหรือผู้ปกครอง เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง ภายใ้การแนะนำและการฝึกฝนจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

✓ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง เหตุผลที่ทำให้นักเรียนตัดสินใจที่กระทำหรือไม่กระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งการวิจัยนี้วัดการใช้เหตุผล 6 ระดับ ดังนี้

- กระทำโดยเหตุผลเพราะกลัวถูกลงโทษ
- กระทำโดยเหตุผลเพราะต้องการรางวัล
- กระทำโดยเหตุผลเพราะผู้อื่นทำหรือเห็นว่าดี
- กระทำโดยเป็นหน้าที่ในสังคม
- กระทำตามคำมั่นสัญญา
- กระทำตามอุดมคติสากล

การคยหาสมาคมและการเสริมแรง หมายถึง การรายงานของนักเรียนถึงการคบหาสมาคมและการเสริมแรง ดังนี้

- ความสัมพันธ์กับกลุ่มที่เสพยาบ้า
- ปฏิกริยาที่ได้รับจากการเสพยาบ้า
- ความรู้เกี่ยวกับบทกำหนดโทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ
- การพบเห็นและเกี่ยวข้องกับกาเสพยาเสพติดของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน
- การยอมรับเกี่ยวกับพฤติกรรมกาเสพยาบ้า

ทัศนคติต่อการเสพยาบ้า หมายถึง ความรู้ความเข้าใจและความรู้ลึกของนักเรียนต่อผลเสียของการเสพยาบ้า

ความอึดพั้นดาลในครอบครัว หมายถึง การแสดงออกซึ่งความรักและผูกพันห่วงใยซึ่งกันและกันระหว่างบิดามารดา และบุคคลภายในครอบครัว

ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยรายวัน หมายถึง จำนวนเงินค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวต่อหนึ่งวัน